

DRAMSKI TEKSTOVI SUNČANE ŠKRINJARIĆ

Dragica Dragun
Filozofski fakultet
Osijek

SAŽETAK: U radu se govori o dramskim žanrovima Sunčane Škrinjarić namijenjenima djeci. Riječ je o tekstovima uvrštenim u zbirku *Začudena zemlja i oko nje* (2002.), koji su nastajali tridesetak godina (između 1965. i 1994. godine) i pružaju dobar uvid u motive i stvaralačke postupke Sunčane Škrinjarić.

Ključne riječi: igrokazi, radioigre, radiodrame

1.

Sunčana Škrinjarić slijedi gotovo uobičajeni put i javlja se kao i većina pisaca pjesama. Dunja Detoni Dujmić konstatira kako se Sunčana Škrinjarić javila petnaestak godina prerano.¹ Zbirka pjesama *Sunčanice* izlazi u Zagrebu 1946. godine. Autorica tada ima četrnaest godina. Godine 1951. Sunčana Škrinjarić objavit će priču *Plesna haljina žutog maslačka*. Potom slijedi emitiranje radioigre *Pustolovine Čička neodoljivog* (1960.), objavljivanje slikovnice *Plesna haljina žutog maslačka* (1963.) te emitiranje radioigara *Suđenje danu litalici* (1965.) i *Začudena zemlja* (1968.). Nakon toga nastupa podulja stanka, stvaralačka šutnja, koju dokida sedamdesetih godina i koja prerasta u stvaralački zamah, kada se Sunčana Škrinjarić uvrštava u red plodnih i značajnih hrvatskih pisaca.

Sunčana Škrinjarić najveći je dio velikoga književnog opusa posvetila djeci, od početka do kraja stvaralaštva, a od osamdesetih godina objavljuje i djela adresirana na odraslog čitatelja. Objavila je slikovnice, zbirke pjesama, priča, igrokaza i romane. Djela su joj uvrštena u čitanke i lektire, izbore i antologije, prevedena na mnoge strane jezike, priče

¹ Dunja Detoni Dujmić, *Ljepša polovica književnosti*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998., str. 55.

i igrokazi uprizoreni na mnogim pozornicama, a prizori i motivi iz njenih priča nalaze se i na suvremenim medijima – audiozapisu i filmu. Nagrađivana je uglednim nagradama za dječju književnost.

2.

Godine 2002. izlazi *Začuđena zemlja i oko nje*,² zbirka u kojoj je prvi put objavljen veći dio dramskoga opusa Sunčane Škrinjarić namijenjenog djeci. Zbirka uključuje različite dramske žanrove: tekstove pisane za kazalište, za radio i za televiziju. Podijeljena je na cjeline: *Putovanja iz sanja (igrokazi za živu scenu)*, *Iz zelenog šešira (radioigre)*, *Svijet malih ljudi (lutkarski igrokazi)*, *Bajkoviti planet (mali igrokazi za veliki odmor)*, *Smislite kućnu televiziju (priče s malog ekrana)*. Svaka od cjelina donosi nekolicinu tekstova.³

Ove priče u dijaloškoj formi, koje su nastajale tridesetak godina – između 1965. i 1994. godine – pružaju dobar uvid u omiljene motive i stvaralačke postupke njihove autorice.

Dramski se prostori Sunčane Škrinjarić otvaraju kroz dva igrokaza zamišljena na živoj sceni. *Začuđenu zemlju* mogli bismo nazvati ekološkim igrokazom, no u slučaju Sunčane Škrinjarić ne radi se o prihvaćanju nečega izvanjskoga, prihvaćanju popularnih ideja, nego autoričina iskrenoga odnosa prema prirodi koji je najavila još u prvim, ranim radovima. Junak ovog igrokaza traga za plavim cvijetom – koji napokon i pronalazi, no ne smije ga ubrati, već samo krenuti u ponovnu potragu za njim. Taj je cvijet zapravo život; pun, čaroban, nepredvidljiv – onakav život kakva nema ni u kraljevstvima mehanike i tehnike, ni u zemlji bestjelesnih sveznadara. *Suđenje Danu litalici* bavi se sklopom motiva vrlo dragih ovoj autorici: jedan nekonvencionalan dan, nestalan, sklon igri, slobodan, krši zakone meteorologije. Taj srodnik drugih litalica, pjesnika i čudaka koji će se pojaviti u prozi Sunčane Škrinjarić, uspijeva izbjeći težu kaznu, ali ne prolazi ni nekažnjeno. Jer autorica ne nudi čitatelju neozbiljnu

² Sunčana Škrinjarić, *Začuđena Zemlja i oko nje*, Disput, Zagreb, 2002.

³ *Začuđena zemlja i oko nje* sadrži: *Putovanje iz sanja*: *Začuđena zemlja*, *Suđenje Danu-Litalici*; *Iz zelenog šešira*: *Pisac i djevojčica*, *Zeleni šešir*, *Sestre*, *Perivoj od slame*, *Novi stanari*, *Čovjek koji je postao glijiva*, *Kako sam bio sam*, *Marijana u ruži vjetrova*, *Strašna, strašna priča o velikom, velikom strahu*; *Svijet malih čuda*: *Bajka o maslačku*, *Nezadovoljna bubamara*, *Planet plavog i zelenog pajaca*, *Dučan kod svrake*; *Bajkoviti planet*: *Čokoladologija*, *Ptice*, *Konzerve*, *Kiša*, *Gitare*, *Bajka o Orašku i Mrvici*, *Kaktus bajka*, *Sve o snjegovićima*, *Priča o vrganju*, *muhari i ciklami*; *Smislite kućnu televiziju*: *Ludi lampion*, *Nevolje jednog zmaja*.

romantiku bez pokrića; u njezinu svijetu, koji je sve samo ne isključiv, može se ponekad iskočiti iz uobičajenoga reda, no kaos je ipak nemoguć i nepoželjan. I *Začudena zemlja* i *Suđenje Danu litalici* prvobitno su napisani za radiodramsku izvedbu, kao i sljedeća skupina tekstova u ovoj knjizi. Radiodramski medij zadržao je privlačnost za Sunčanu Škrinjarić, unatoč uspjesima što ih je doživjela *Kaktus bajkama*, kojima su prethodili ti tekstovi.

Radioigra je i autonomni umjetnički oblik, pa se neki od najljepših tekstova sabranih u ovoj knjizi *Zeleni šešir*, ili *Perivoj od slame*, nisu nikada pojavili ni u kojoj drugoj dramskoj verziji. Njima je svojstvena lapidarnost replika, ekonomičnost kratkih scena i vještina vođenja dijaloga koji zvuči jednostavno i lako izgovorljivo, a u pričama ispričanima kroz taj dijalog opet ćemo pronaći čvrstu i osebujnu autorsku osobnost Sunčane Škrinjarić. Priroda, prirodni elementi i tajanstva često su prisutni motivi: stari gospodin koji u *Perivoju od slame* pomaže djevojčici da se oporavi ukazuje joj se kao Gospodin-Ljeto i uči je drukčije gledati, a *Čovjek koji je postao gljiva* nepredviđeno dopijeva u fantastični i pomalo zastrašujući svijet podzemne jazbine, gdje se čak i zaljubljuje u čarobnu gljivu Vještičje Srce. Mama koja je otišla u *Zelenom šeširu* neće se vratiti, stari udovac u *Perivoju od slame* nikad se više neće osloboditi svoje tuge. Ipak, njezin svijet uvijek zadržava izvjesnu vedrinu, zahvaljujući otvorenosti prema onome što još dolazi; bistro, znatiželjnom pogledu iza kojega je znanje i osjećaj da je život neobična mješavina dobrog i lošeg, te da u svakom slučaju zaslužuje našu dobru volju. Zato je moguće da napuštena djevojčica i njezin otac još budu sretni, a stari udovac nekome drag i koristan. Sunčana Škrinjarić majstor je gorko sretnih završetaka: mladi pisac koji je našao utočište u prirodi, u tekstu *Pisac i djevojčica*, vraća se u grad gdje ga čeka uspješan život, ali odlaskom gubi dio sebe; djevojčica u *Perivoju od slame* se oporavlja, ali se ne zna hoće li stari gospodin koji joj je pomogao sljedeće godine biti još živ. No, Sunčana Škrinjarić također je majstor duhovitih obrata: stanovnici kuće u koju su se doselili *Novi stanari*, vidjevši sliku svojih novih susjeda u novinama, u trenu će svoje sumnjičavo, neprijateljsko ponašanje zamijeniti snošljivim, dok će djevojčici Marijani vjetar pokazati, izletom u zemlju Okrugljaka, kako je sve, pa i njena debljina, relativno. Autorica svoju „začudenu zemlju” održava raznolikom i, premda otvorenom na sve strane, toplom i bogatom.

Zeleni šešir iz podnaslova radioigara *Iz zelenog šešira* luckasti je predmet, ne može riješiti problem napuštene djevojčice i njezina tate, kao što nije mogao riješiti ni probleme svoje prijašnje vlasnice. Taj komadić zelene vedrine – koji nikako ne treba čuvati, nego darivati, prenositi dalje – pomaže ljudima da drukčije vide svoja lica, oduzima djelić težine njihovim koracima. *Zeleni šešir*, kao kakva dobra priča, stvara i izaziva pozitivan, svijetao pogled na ukupnost svijeta, no, premda možda čaroban, on ipak nije dovoljan. Dječak koji je pomogao djevojčici da dođe do zelenog šešira govori joj na početku radioigre da će jednobojne ribice postati prugaste ako ih dovoljno dugo gleda i ako to jako želi. Na kraju priznaje da je pretjerao, dodajući da nije samo jako želio sresti djevojčicu toga dana, nego se i raspitao kad joj završava škola. Jer ono što Sunčana Škrinjarić preporučuje kroz svoje radijske i mnoge druge priče nisu samo oslobađajući uzleti mašte, nego i racionalan, aktivan trud.⁴

Nakon niza radiodramskih tekstova slijede opet igrokazi, za lutke i za „veliki odmor“, uglavnom veseli i raznovrsni. Neki, poput onoga o pajacima ili serije igrokaza emitiranih u seriji *Bistroomki*, kratki su i jednostavni, poput malih skica koje služe kao poticaj za ulazak u čarobne prostore kazališta, sasvim dostupni i najmlađim izvođačima. Drugi, poput dramatizacije poznate priče o maslačku i njegovoj plesnoj haljini, složeniji su i traže profesionalnu izvedbu. Općenito govoreći, u igrokazima prevladava lakoća i smisao za igru, u njima životinje započinju novu i čistu priču uz pomoć jedne vještice, a bubamara kojoj nedostaje samosvijesti pokušava promijeniti svoju boju. Tu su i tri mala ježa, svojevrsan autoričin zaštitni znak, koji se seli iz knjige u knjigu, tri životinje koje iznimno dobro personificiraju njezin svijet; umiljate, ali i bodljikave. Kazalištem Sunčane Škrinjarić, kako kaže Sanja Lovrenčić, puše svjež vjetar humora i mašte, hirovit i slobodan, otvara prostore za igru riječima, kao u *Čokoladologiji* ili *Konzervama*, i za igre stvarima, kao na *Planetu plavog i zelenog pajaca*.⁵ I na kraju, autoričina vizualna imaginacija dolazi do izražaja u dvama kratkim televizijskim scenarijima u kojima neke zaboravljene i pomalo magične stvari – lepeza, lampion, stara škrinja – i bića – jedan usamljeni zmaj – traže svoje mjesto, rasipajući oko sebe titravi, krhki sjaj.

⁴ Sanja Lovrenčić, *Čarolije zelenog i ribice koje nisu prugaste*, predgovor knjizi *Začudena zemlja i oko nje*, Disput, Zagreb, str. 8.

⁵ Isto, str. 8.

U ovoj zbirci objavljeni su neki tekstovi koji ne postoje ni u kojoj drugoj tiskanoj verziji, no neki su dramske varijante proznih djela.

3.

PODATCI O OBJAVAMA I IZVEDBAMA RADIOIGARA I IGROKAZA⁶

Začuđena zemlja

Igrokaz je, prvotno kao radioigra, premijerno izveden 7. srpnja 1968. godine na Radio Zagrebu. Preveden je na mađarski jezik i doživio je niz repriza. Autorica je na nagovor Zvezdane Ladike radioigru adaptirala za izvođenje na „živoj sceni“, ali dosad još nije doživjela praizvedbu.

Suđenje Danu lutalici

Igrokaz je premijerno, kao radioigra u režiji Tamare Srkulj, izveden 1965. godine na Radio Zagrebu. Doživio je bezbroj repriza na zagrebačkoj kao i na ostalim radiopostajama tadašnje Jugoslavije.

Pisac i djevojčica

Ova je radioigra napisana 1976., a premijerno je izvedena 9. travnja 1978. godine na Radio Zagrebu. Iste je godine prevedena na mađarski i izvedena na Radio Novom Sadu. Radioigra nastala je prema motivima autoričina romana *Pisac i princeza*.

Zeleni šešir

U režiji Tamare Srkulj premijerno je, kao radioigra, izvedena 12. travnja 1970. godine na Radio Zagrebu. Prevedena je na mađarski i slovenski jezik. Lijepu i zapaženu glumačku ulogu u njoj je ostvario Ivo Serdar. Popratnu šansonu o zelenom šeširu skladao je i izveo Hrvoje Hegedušić.

Sestre

Radioigra nastala je i snimljena 1970. godine. Nagrađena na anonimnom natječaju Radio Zagreba, premijerno je izvedena na toj, a potom i na drugim radiopostajama bivše države. Prevedena je na mađarski.

⁶ Na kraju *Začuđene zemlje i oko nje* nalaze se podatci o izvedbama i objavama radioigara i igrokaza, s bitnim informacijama koje smo preuzeli i prilagodili potrebama rada, kako bismo dobili što cjelovitiji uvid u ovaj autoričin izričaj.

Perivoj od slame

Radioigra je premijerno izvedena 12. ožujka 1972. godine na Radio Zagrebu. Te je godine dobila i treću nagradu na natječaju Radio Zagreba za radioigru, za djecu. Glazbu je napisao i šansone pjevao Zvonko Špišić.

Novi stanari

Ova je radioigra napisana 1980., a premijerno izvedena 30. svibnja 1982. godine na Radio Zagrebu. Potom je prevedena na mađarski i izvedena na Radio Novom Sadu. Osvojila je treću nagradu na Natječaju Radio Zagreba za radioigru za djecu 1981. godine. Godine 1986. autorica ju je adaptirala za televiziju, pa je te godine i emitirana na Televiziji Zagreb.

Čovjek koji je postao gljiva

Premijerno je, kao radioigra, izvedena na Radio Zagrebu 8. ožujka 1984. godine. Autorica je koristila likove, ali ne i situacije, iz svoga romana *Slikar u šumi*, kasnije objavljenog i pod nazivom *Čudesna šuma*.

Kako sam bio sam

Radioigra je napisana prema motivima autoričine slikovnice *Kako sanjaju stvari*. Premijerno je izvedena na I. programu Hrvatskoga radija 23. siječnja 1994. godine, u režiji Biserke Vučković.

Marijana u ruži vjetrova

Radioigra napisana je prema motivima istoimenog autoričina romana. Premijerno je izvedena u programu Hrvatskoga radija 17. veljače 1992. godine.

Strašna, strašna priča o velikom, velikom strahu

Kratka radioigra, osvojila je treću nagradu na natječaju „Mala dječja pozornica” Radio Sarajeva. Objavljena je u knjizi *Svaštara* (1976.).

Bajka o maslačku⁷

Lutkarski je igrokaz napisan prema autoričinoj priči *Plesna haljina žutog maslačka*. Prvi je put objavljena 1951., a 1968. godine je praižvedena u Zagrebačkom kazalištu lutaka u režiji Kosovke Kužat-Spaić. Godine 1969. izvedba je bila snimljena za njemačku televiziju u Baden-Ba-

⁷ Igrokaz *Bajka o maslačku* Joža Skok uvrstio je u antologiju hrvatskog dječjeg igrokaza. Joža Skok, *Harlekin i krasuljica*, antologija hrvatskog dječjeg igrokaza, Naša djeca, Zagreb, 1990.

denu. Godine 1970. Zagrebačko je kazalište lutaka igrokaz, preveden na esperanto, izvelo u Danskoj. U dva je navrata igrokaz postavljen i u Riječkom kazalištu lutaka (1972. i 1999.). Izvođen je i u Uppsalli (Švedska) na repertoaru tamošnjega lutkarskog kazališta Totem (praizvedba: 1. svibnja 1975.). Autorica je za izvorni tekst igrokaza bila nagrađena na IV. susretu lutkarskih kazališta iz Hrvatske 1972. godine. Godine 1980. izveden je kao mjuzikl na zagrebačkoj televiziji u režiji Ljiljane Jojić.

Nezadovoljna bubamara

Lutkarski je igrokaz napisan prema istoimenoj priči za Muzičku omladinu. Uz *Plesnu haljinu žutog maslačka*, i ta je priča objavljena na audiokaseti u izdanju tadašnjeg „Jugotona”.⁸ Igrokaz je izvodila kazališna družina „Zlatni dani” i druge amaterske lutkarske grupe. Objavljen je u knjizi *Igramo se kazališta* (Savez društava „Naša djeca”, Zagreb, 1995.).

Planet plavog i zelenog pajaca

Igrokaz je napisan prema ciklusu autoričnih priča o pajacima (*Knjiga o pajacima*, 1980.). Prvotno je bio emitiran na zagrebačkoj televiziji. Uvršten je u knjigu *Igramo se kazališta*, a u ponešto skraćenom obliku i u zbornik hrvatskih igrokaza za djecu *Kazališni vrtuljak* (1997.).

Dućan kod svrake

Igrokaz je za lutke i živu scenu, napisan prema istoimenoj autoričnoj priči. Adaptiran je i za audiokasetu *Iz priče u priču* u izdanju „Jugotona”.

Mali igrokazi **Čokoladologija**, **Ptice**, **Konzerve**, **Kiša** i **Gitare** prvotno su bili emitirani na zagrebačkoj televiziji u seriji za djecu „Bistrooki”, a potom – pod naslovom „Mali svaštarski igrokazi za veliki odmor” – objavljeni su u knjizi *Svaštara* (1976.).

Bajka o Orašku i Mrvici

Dramatizacija je istoimene autorične priče objavljene u knjizi *Ljeta u modrom kaputu* (1972.). Priču je Sunčana Škrinjarić adaptirala i za glazbenu priču. Igrokaz je objavljen u izboru tekstova za lutkarsku i živu scenu pod naslovom *Igramo se kazališta*.

⁸ Danas „Croatia Records”, jedna od vodećih diskografskih kuća u Hrvatskoj, nastala raspadom Jugoslavije i promjenom imena „Jugoton” u „Croatia Records”.

Kaktus bajke

Knjiga *Kaktus bajke* doživjela je niz novih izdanja i prilagodbi različitim žanrovima i medijima. Mali igrokaz u ovom izboru prikladan je i za izvedbe na školskim pozornicama.

Sve o snjegovićima

Prema brojnim svojim pričama o snjegovićima, posebice iz knjige *Ljeto u modrom kaputu* (1972.), autorica je napisala igrokaz za dan zimskih radosti. Objavljena je i slikovnica *Priča o tri snjegovića* s ilustracijama Andree Petrlik Huseinović.

Priča o vrganju, muhari i ciklami

Priča o vrganju, muhari i ciklami objavljena je u knjizi *Dva smijeha* (1973.) koja je doživjela brojna izdanja. U autoričinoj dramatizaciji *Priča o vrganju, muhari i ciklami* objavljena je na audiokaseti bivšega „Jugotona”, uz glazbu i izvođenje Arsena Dedića.

Ludi lampion

Priča *Ludi lampion* objavljena je u knjizi *Svaštara* (1976.). Uz ilustracije Eugena Kokota, u skraćenom obliku, tiskana je kao slikovnica (1981.). Autorica je prilagodila svoju priču za televizijski program, gdje je često prikazivan. U dramatizaciji Vande Šestak igrokaz je uspješno izvodila kazališna družina „Zlatni dani”.

Nevolje jednog zmaja

Tekst je napisan izričito za dječji program zagrebačke televizije. Izveden je kao lutkarski igrokaz. Dosad nije objavljivan.

4.

Prva radijska igra za djecu praižvedena je 1946. godine. Prva radioigra Sunčane Škrinjarić *Pustolovine Čička Neodoljivog*, napisana je 1958. godine, a izvedena na Radio Zagrebu 1960. godine. Godine 2001. izlazi knjiga *Dječja radiodrama: 1980 – 2000.*⁹ u kojoj se među četrnaest autora, među kojima su Vesna Parun, Palma Katalinić, Nada Iveljić, Branislav Krivokapić, Branko Hribar, Kazimir Klarić i drugi, našla i Sunčana Škrinjarić. Uvrštena je u tu malu antologiju s tekstom *Putovanje u zemlju lišća*. Kako se u knjizi osim teksta nalaze i podatci o izvedbi,

⁹ *Dječja radiodrama: 1980 – 2000.*, uredila Lada Martinac-Kralj, Hrvatski radio, Zagreb, 2001.

mogli smo saznati sljedeće: Premijera: 13. 10. 1991., urednik: Mejra Vindakijević; redatelj: Biserka Vučković; kompozitor: Hrvoje Hegedušić; glazbeni urednik: Žarko Joksimović; tonmajstor: Vito Gospodnetić; glumci: Dragan Milivojević, Ivo Rogulja, Josip Marotti, Ljubo Kapor, Jelena Mihojević, Jasna Bilušić, Barbara Rocco i drugi.

Iz te male bilješke jasno nam je radi čega nema dovoljno tekstova o književnim djelima koji žive izvan klasičnoga i uvriježenoga medija – same knjige. Iz bilješke postaje nam jasno i još nešto – da bi tekst zaživio u drugome mediju potrebna je uistinu velika skupina vrsnih umjetnika – glumaca, glazbenika, kompozitora koji nisu na pozornici nego u eterskom beskraju.

Radioigre rijetko se objavljuju, što je, zapravo, čudno, jer su lake i zanimljive za čitanje. U njima je, naime, izostavljeno sve ono što čitatelji mlađe dobi rado preskaču: nema opisa, nema komentara. Priča se pripovijeda s malo riječi, od nje ostaje samo ono što nikako nije moguće izostaviti. Radioigra kao autorsko djelo zadržava sva svojstva pojedinačnog autorskoga rukopisa.

LITERATURA

- Dunja Detoni Dujmić, *Ljepša polovica književnosti*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998.
- *Kazališni vrtuljak: zbornik hrvatskih igrokaza za djecu*, priredila Zvezdana Ladika, ABC naklada, Zagreb, 1997.
- Sanja Lovrenčić, *Čarolije zelenog i ribice koje nisu prugaste*, u: *Začudena zemlja i oko nje*, Disput, Zagreb, 2002.
- *Dječja radiodrama: 1980 – 2000.*, uredila Lada Martinac-Kralj, Hrvatski radio, Zagreb, 2001.
- Joža Skok, *Harlekin i krasuljica*, antologija hrvatskog dječjeg igrokaza, Naša djeca, Zagreb, 1990.
- Sunčana Škrinjarić, *Začudena Zemlja i oko nje*, Disput, Zagreb, 2002.

DRAMATIC TEXTS BY SUNČANA ŠKRINJARIĆ**SUMMARY**

The paper discusses drama genres intended for children, written by Sunčana Škrinjarić. These are the texts included in the collection of works *Začudena zemlja i oko nje (Amazed Land and Around It)* created during a thirty-year period (between 1965 and 1994), which provide a good insight into the motifs and creative processes of Sunčana Škrinjarić.

Key words: dramatic pieces, radio plays, radio dramas.